

Kari Koho

Kannaksen evakuointi syksyllä 1939 – Terijoen lehmät marssivat Uudellekirkolle

Terijokelaisten karjasta osa myytiin puolustusvoimille, joka osti evakkoon lähtevien kotieläimiä. Anna Maria Koho kertoo nimimerkillä "Koho-täti" Karjala-lehdessä 29.10.1959 sikojen myymisestä:

"Kuultiin, että Terijoella ostetaan eläviä sikoja, ja niin alettiin kuljettaa niitä sinne päin. P. Paju kyyditsi niitä, minkä ennätti, ja siinä olikin hommaa, saada elävät siat laatikkoon ja kärryille, eikä nuoria miehiä ollut koko kylässä auttamassa. Mutta vähitellen saatiin kylien siat kokoamispaikalle, jossa ne punnittiin tai arvioitiin paino muuten, ja sitten lastattiin vaunuihin edelleen kuljetettavaksi. Ostohinta oli 8 markkaa kilolta, ja rahat maksettiin heti käteen. Siinä 700–800 mk muistan meidänkin saaneen."

Osa lehmistä kuljetettiin Terijoelta Uudellekirkolle samaan aikaan, kun asukkaita evakuoitiin Heinolaan. Elina lukkanen (os. Koho) muistelee 1980-luvulla Hangossa tehdystä haastattelussa Terijoen lehmien evakkomatkaa:

"Ja sitten huomattiin, että Rajajoelta meni karjaa maantietä myöten – marssi, ei siis vaunuihin laitettuina – sitä kuljettiin pois ehkä Kuokkalasta ja Ollilasta. Kului taas viikko aikaa, niin sitten tuli määräys, että nyt Tyrisevän kylästä oli lähdeävä karja viemään pois ja määrättiin yksi hevospies viemään karjanhoitajien eväät. Ei sanottu, että otetaan pyörät mukaan, mutta onneksi otin polkupyörän, joka meni hevospuormaan. Enhän voinut ajaa polkupyörän kanssa kolmea lehmää."

Lehmiä evakuoidaan (Lähde: Puolustusvoimat, SA-kuva)

Ja niin oli koko kylän karja koottu. Eläimet olivat rauhattomia. Oli siinä pari miestä niitä ajamassa ja muutama nainen vielä apuna. Vaikka oli sanottu, että joka talosta piti olla yksi karjanhoitaja, niitä loppujen lopuksi oli vain muutama. Ja valtatietä aloitettiin karjan kanssa marssi Tyrisevän kylän kohdalta. Samanaikaisesti tuli Rajajoelle päin suuria sotilasautoja, jotka olivat täynnä sotilaita, ja ne pyyhkäisivät meidät karjoinemme tien reunaan.

Samana päivänä marssimme 24 kilometriä Uudellekirkolle päin muistaakseni Leistilän kylän kohdalle, missä sitten yövyimme karjan kanssa, ja siellä oli vielä toinen ja kolmas mokoma niitä Rajajoen kylän karjoja. Siellä sitten sai etsiä, että missä on oma karja.

Päädyimme sitten kuitenkin seuraavana päivänä Uudenkirkon kylään ja jokainen sai sijoittua maalaistaloihin, jotka ottivat meitä vastaan. Uudenkirkon kylässä me olimme viikon – ehkä sen takia, että jos ei tarvitse lähteä eteenpäin, voidaan mennään takaisin. Mutta kun olimme viikon Uudenkirkon kylässä, tuli taas 10 kilometrin marssi Uudenkirkon tai Kanneljärven asemalle. Taas otettiin ne lehmät liekasta pois ja lähdettiin Uudenkirkon asemalle, missä lastattiin illalla rautatievaunuihin kaikki karja Rajajoelta ja muista rajakylistä. Eikä sanottu edes sitä, että mihin me joudumme. Olimme vaunuissa eläinten kanssa, eikä tiedetty missä pysähdytään. Kun aamu valkeni kaikkien pysähtymisien jälkeen, olimme Muukon asemalla, 12 kilometriä Lappeenrannasta, ja taas sijoitettiin karja taloihin."

Elina lukkanen kertoo edelleen, että kun hänen evakkomatkinsa jatkui, lehmät oli jätettävä Muukkoon. Karjalle ei ollut rehua, ja eläimet kehoitettiin myymään. Elina myikin kaksi lehmää ja jätti yhden säilytettäväksi muukkolaiselle maatilalle. Myöhemmin Elina haki tämän Hertta-nimisen lehmän Järvenpäähän ja kuljetti sen aikanaan edelleen Hankoniemen kupeeseen Bengtsårin saareen. "Olen ajanut läpi Suomen lehmän kanssa", naurahtaa Elina.

Lähteet:

- Koho-täti (*Anna Maria Koho*): artikkeli "Syyskesä 1939 Tyrisevällä", *Karjala-lehti* 29.10.1959

- Elina lukkasen (os. Koho) haastattelu Hangossa 1980-luvulla (äänitallenne Terijoki-Seuran arkistossa). Tekijä: Markku Koho.